

passar al cast. *garbino*, i és versemblant que també passés a l'it. *garbino*, *gherbino*, i altres llengües romàniques, per adaptació a llur forma del sufix llatí -INUS, que en català coincideix amb el sufix àrabic -i. □
1.ª doc.: S. XIII, Jaume I.

«Veem la yla de Maylorques, e destriam la Palomeira e Sòller e Almerug --- e vench-nos un oreg de vent de part de *garbí*, e dixem-lo que ab aquel poríem anar a Polença ---», «--- venguem una vegada al port d'Aygues Mortes --- el vent qui exia per la gola del port féu-nos --- rodar tot aquel vespre --- sí que venguem en dret Acde --- e quant venc en l'altre dia, Nós haguem el *garbí* dolç e amorós, e menà-ns a aquel port», «que la ila de Maylorques tenia --- e Manorchà era contra la part de Serdenya, contra aquella yla, que era a la part de Grec, e Eviça, que era a la part de *Garbí*; e Maylorchà era cap de les altres yles ---», Jaume I (Cròn. Ag., pp. 93, 478, 78); «en Barcelona --- En R. Marquet e En Bg. Mallol se recolliren en les onze galees --- e a rems meteren-se en re<n>don en mar, que parec que faessen la via de Sicília; e --- com se foren --- meses en mar en guisa que de la Catalunya no-ls pogué hom veer, e l'embat se fos més d'un bell *garbí*, donaren les veles e faeren la via de cap de Creus», Muntaner (Cròn., § 130; Casac. iv, 37.1).

Resta sempre en bell ús literari i general: «A la lluyta carnívora y feresta / barreja sos lladrucs negra tempesta / congriada a *garbí* sobtadament; / y revinclades ones s'arrestellan / damunt les naus, que cruixen y s'estellen, / com un canyar dins esbarat torrent»; *Atl.* (Introd., 5c).

Tractant-se d'un mot manllevat de l'àrab és clar que en llengua d'oc no pot ser més que un reflex de l'ús català, i per tant ens interessa molt de veure que ja figura en trobadors clàssics dels més antics: «Del gran golfe del mar / e dels enois dels portz / --- / soi, mercé Dieu, estortz; / Ben dei Dieu mercejar / pos --- puec e-l país tornar / on val mais uns paus ortz / que d'autre terra star / rics --- / qar sol li bel acullimén / --- / de nostra donna e-il prezén / --- / val tot qan altra terra ren; / ar hai dreg de chantar / --- / prat e vergier, qar tot m'es gen, / qu' era non doptí mar ni ven, / *garbí*, maistre ni ponén, / ni ma naus no-m balança, / ni no-m fai mais doptansa / galea ni corsier corrén» escriví l'alt-llemosí Gaucelm Faidit (Appel, *Chr.*, 75.33), segurament en tornar de la Croada de 1202-4; també cantava Peïrol, no gaire més tard, «--- per un cent / non dezir mais *garbin* e ponent / e autres venz ---» (PSW iv, 47).

Que en llengua castellana *garbino* és així mateix un mot manllevat del català, és evident: car allí és un mot rar, mai emprat en la literatura d'Índies ni en les narracions de l'era de les Descobertes, que el *DAut.* sols defineix subordinadament, i en forma més aproximada que exacta, «nombre de un viento en el Mediterráneo, que también llaman Levéche <altre catalanisme>, y corresponde al Sudoeste en el Océano». Se'n cita només un cas en el poema de Villaviciosa (1615) «allí el hijo del África, *garbino*, / está encerrado con su aliento tierno / ---»: ell era de Cardenete

(Cuenca), i a Cuenca va publicar, en la seva joventut, l'epos on usa el mot: el seu coneixement de la mar fou, doncs, un coneixement reflex, a través de la pròxima costa valenciana.

En canvi en català és d'ús molt popular i vivaç en tot el territori de la llengua, que he sentit des de la meua infància a totes les costes marines de les nostres terres, tant en el Rosselló, i a la Costa Brava i del Maresme, com a la de Ponent, i al llarg de tot el País Valencià fins a Alacant i Santa Pola, així com en totes les costes insulars, incloent-hi fins les Pitiüses (Formentera, on no l'oblidaren en dir-me la llista dels vents, 1963, veg. *VENT*). Es dona, però, el cas curiós que, a diferència del nom dels vuit cardinals, aquest no designa una direcció fixa en la rosa dels vents, segons els llocs, car solament marca una direcció al llarg de la costa, que mirant des de mar, és la de l'esquerra.

Doncs, no és pas exacte que sigui la mateixa cosa que el *llebeig*, per més que hi coincideixi bastant en la major part del Principat. Però va variant segons la direcció de la costa: en gran part de la valenciana i la rossellonesa és quasi el mateix que el Migjorn, i en dos trajectes (des d'Argelers al Cap de Creus, i des de Gandia al Cap de la Nau o de St. Antoni) la costa es flecteix cap al SE. i paradoxalment constatem que el concepte popular allà és un vent quasi lleventí: «les marins de Colliure emploient encore le mot de *garbí* pour désigner un petit vent d'est» (Alart, *RLR iv*, 371n.): ja hem vist pels passatges de Jaume I i Muntaner que per a ells era més o menys SO., cosa explicable perquè ells veien les coses des del punt de vista de Barcelona i costes de Llevant. L'ús vulgar en el Princ. el coneix només per contrast: el pescador que ve a terra el té a l'esquerra i tant ell com els terrassans del Maresme és el nom de vent que usen més, junt amb el llevent, oposant, en llenguatge lax, l'un a l'altre.

Heus ací notes locals que tinc preses i a mà: «és un vent semblant al llebeig i al ponent» (St. Pol de Mar, 1924); a Peníscola, encara que la costa corre allí ben bé de Nord a Sud, de la costa al Nord de la vila en diuen *pláza de leban* i a la del Sud, *pláza de garbí* (1961); «el *garbí* és més terrenyo que el vent de fora» al Perelló de l'Albufera (1962, o sigui més o menys S. o SSO.),¹ «ve del cap de Sant Antoni» (Oliva-Verger, 1963), a l'illa de Benidorm s'oposa la «Punta de Garbí» a la «Punta de Llevant» (1963), entre Sta. Pola i Alacant tornaven a usar-ho com en el Principat (1963). La vinculació amb les platges explica també que *garbí* (a diferència de *tramuntana*, *mestral*, *cerç* etc.) sigui un nom gairebé exclusiu de la gent de les costes i desusat en el domini català occidental: forma excepció només la Ribera de l'Ebre, a on se'ls ha comunicat pels barquers i patrons que remunten el riu des de Tortosa (veg. infra *garbinada*).

El català, en efecte, degué manllevat aquest mot de l'àrab quan la Reconquesta es trobava en les seves primeres etapes, durant el lent i penós avanç pel Camp de Tarragona (S. x), quan encara no es parlava català